

Tulajdon és föld

Másként gondolkodók országa

Az országgyűlési képviselő, amikor a Parlamentben választ a megnyomandó gombok közül, jó esetben nemcsak a saját véleményét fejezi ki. Választói akaratát. Igen ám, de a körzetében sokféle ember él, akik ugyanazt a kérdést másképpen válaszolják meg. A képviselőnek választania, mérlegelnie kell, körzete többségi akaratát változtatlanul vegye át, vagy a saját meggyőződésén keresztül szűrve döntsön. A válasz-

ték: tulajdonrendezés rehabilitációval, vagyis a volt tulajdonosok jogainak helyreállításával; tulajdonrendezés és rehabilitáció kártalanítás formájában — amikor ezt a kérdést végre felteszik a Parlamentben. Király Zoltán választói gyűlésein eddig két párt és két ember véleményét használta fel a közvélemény szondázására. A harmadikat, az MDF-ét 1-2 héten belülre ígerte.

Paraszt-e a középosztálybeli?

Juhász Pál, az SZDSZ-színében a következőkre helyezte a hangsúlyt. Elfogadják az Alkotmánybíróság döntését, vagyis azt, hogy a nagyüzemi rendszer érvényes törvények alapján jött létre, s az évtizedek során a mai valóságnak megfelelő viszonyok alakultak ki. A tulajdonváltást csak tudomásul venni lehet. A mezőgazdaság fejlődése érdekében a privatizáció a járható út. Ugyanis a tulajdon nélküli munkás érdekeltelensége hatalmas veszteségforrás. A szakmák szerinti bontás a traktorost és a tejházkezelőt nem tudja azonos érdekűvé tenni. A nyugati fejlett mezőgazdaság alapja, hogy ott a sokoldalúan képzett tulajdonos dolgozik, korszerű technológiákat és esetleg alkalmazottakat is bevonva. A szövetkezeteken belüli lebontás demokratizmusában csak az számít, hogy a vagyontól a kiváltság is párosul, a közösség érdeke, hogy másokat kirekeszsen. S ez azért sem fogadható el, mert az egy esetleges ismérvtől, hogy most ott épp ki dolgozik.

A volt tulajdonosok kártérítését, az SZDSZ nem tudja általános elvként elfogadni, az ok prózái. Az adott gazdasági helyzetben ennek nincs meg a fedezete. Így csak az érintett nemzedékre vonatkozhat, s az örökösökre nem. Kártérítés-

ként föld csak akkor jöhet szóba, ha az illető vállalja, hogy maga vagy örököse gazdálkodni fog. A kártalanításra két elképzelés van. Vagy kapjon vagyonjegyet a szövetkezetben a volt tulajdonos is, vagy juttassák nemzeti kötvényhez. Az utóbbi járadékot nyújt, ami eladható, s esetleg az állami tulajdonból földre váltatható.

Feltehetően nem lenne tömeges mértékű a földkivétel, így jutna terület a földdel nem rendelkező, de gazdálkodni akaróknak is. Például kedvezményes vásárlási lehetőséget kell adni azoknak, akiknek magánültetvénye beültetett földön van, és az állattartóknak a takarmánytermeléshez.

A földtulajdon teljes körű visszaadását azért nem látják kivitelezhetőnek, mert az ország nem bírja el annak terheit, ha a területre olyanok kezébe kerül, akik nem gazdálkodnak, csak annak hasznát szeretnék élvezni. Kétféle hektár örököse városi középosztálybeli, a parasztságnak nem lehet érdeke, hogy odaáramoljon a jövedelmek egy része. Juhász Pálnak is lehetne így 20 holdja. Földesen, de mivel ő nem akar gazdálkodni, inkább érzi parasztnak az ottani tehenészt, mint önmagát. Vagyis, a kétféle tulajdonosi jog közül a tehenészt érzi erősebbnek.

Az „urak” maradtak

Zsíros Géza programját célszerű személyesként kezelni, hisz az még a pártján belül sem mindenki által elfogadott. Szerinte az Alkotmánybíróság döntése csak azt mondja ki, hogy a tulajdon rehabilitációjából nem lehet a földet kiemelni. Ezzel egyet lehet érteni, vissza a boltot és a kocsmát is. A tulajdon szent és sérthetetlen. A megváltoztatása erőszakkal történt, így az maga a rablás, ami nem lehet törvényes. A késlekedésnek, a felemás döntéseknek az oka, hogy a nép nem tömegesen szavazott a hathatósabb változás garanciáját jelentő kisgazdáknak. Akkor az új alkotmánnyal lehetett volna kezdeni a törvénykezést, s utána „pasli damojt” mondani a volt rendszer kiszolgálóinak, a tanácselnököknek, téveszelnököknek, s a rendőrségnek is. Így most maradtak ezek az „urak”, s szívós utóvédharcukkal gátolják a fejlődést.

A tulajdonát minden magyar állampolgárnak, egyenesággal leszármazottjának, vagy végrendelet szerinti örökösének vissza kell adni. Emellett a pályakezdő

fiatalok és a fő-, vagy mellékfoglalkozásban mezőgazdasággal foglalkozók is földet kaphatnának. Úgy kell visszaadni, ahogy elvették: „önként és dalolva”, tisztán és köztehermentesen. Az adósságok ráterhelésébe bele lehet menni, de akkor a haszonból, a vagyonból is jár. Ha a megváltást visszakerék, akkor ott van helyette a földhasználatért eddig ki nem fizetett hátralék. A földet lehetőleg a tanács mellett mérnék ki, a táblában levőket sorsolással. Egy — számomra új — verzió: mivel a megváltás nem volt önkéntes, minden volt tulajdonost fel kell venni a térszabó. Ott kérheti a részarányát, s bármikor kiviheti azt.

Az ok, hogy a Zsíros-féle törvénytervezet nem került a Parlament elé: „a kormányfő adott szavát készpénznek vettem, s azzal is tisztában voltam, hogy a koalíciós partnerek jó része csak hiúságból, de nem fogadta volna el. Az idő ketyeg, s mivel nem a tervet vontam vissza, hanem a napirendre tűzését, ha a dolgok túrheterenné válnak, előállok vele”.

Mit akar a nép?

Nem irigylem Király Zoltánt, amikor azon igyekszik, hogy feltérképezze, mit is akar a nép. Ha a gyűléseken elhangzott hozzászólásokat tekinti, akkor egyértelműen érezhette, az emberek a földjüket akarják visszakapni; úgymond, majd ők tudják, mit kezdjenek vele. Igen ám, de ki jött el ezekre a gyűlésekre? A valamikor kisemmizettek, megsebzettek, felejtésre kaptak. Az SZDSZ-es gyűlé-

sen a kisgazdaérzelműek voltak többségben, s közöttük az előadóval: csak akkor viselkedik tisztességesen, ha ő is igényt tart a húsz holdjára. Micsoda dolog az, hogy lemond róla? Így hát érdemes másfelé is kérdezősködni, az utcán, a térszámajorban, s azoknál a portákon, ahonnan még ma sem járnak gyűlésekre. De nem hiszem, hogy Király Zoltán ezt ne tudná.

Tóth Szeles István

„Tisztességesen adjuk át a várost”

— mondja a szegedi tanács vezetője

Mit örököl az önkormányzat? — ez izgalmas kérdés, és nagyjából mindannyian tudunk rá valamit mondani, de pontos választ nyilván az önkormányzati testület ad. Mit tett, vagy mit nem tett a szegedi tanács testület és apparátus — készülve az elkerülhetetlen őrségváltásra — azért, hogy lehetőleg ne nehezítse az új városirányítók dolgát? — ez szintén nem érdektelen; dr. Müller József-nétől, a tanácselnöki jogkörrel működő elnökhelyettesétől kérdeztem meg.

— Az utolsó vb-ülésen idejére a város működéséhez szükséges pénz az önkormányzat rendelkezésére áll. Itt egyetlen intézmény sem kényszerül bejelenteni, hogy — mondjuk — november végén bezár, mert nem tudja kifizetni a fűtésszámláját.

— A dokumentáció fontos, de a pénzzel mi a helyzet?

— Tisztességesen adjuk át a várost. Ez azt is jelenti, hogy semmilyen ágazatban rovatban nem költöttünk el többet, mint amennyi az évnek eddig eltelt hónapjaira rendelkezésünkre állt. Továbbá azt jelenti, hogy a költségvetési év hátralévő gyenge.

A jelenlegi szinten képes lesz működni a város,

de azt sem, hogy mire is kellene... Ez Szeged szempontjából különösen veszélyes helyzet, hiszen az ország egyik oktatási és kulturális központjáról van szó.

— És december 31-e után?

— Nem tudom. Csak azt, hogy minden áremelés, amellyel, hogy mindannyiunkat, mint állampolgárokat sújt — a költségvetési, városi fenntartási intézményeket roppant hátrányosan érinti. A jövő évi helyzet tehát jórészt kormányintézkedések függvénye. Mi annyit tehetünk, hogy „csak” a jelenlegi problémákat hagyjuk az utódainkra, a kétségtelenül meglévő gondokat nem szaporítottuk. Nem vettünk föl hiteleket és igyekeztünk befejezni a folyamatban lévő beruházásokat. Ennek az öt éves periódusnak az elején hitelfelvételre ösztönözték a városokat. Az ország sok településén most ezek visszafizetése is terheli az új testületeket. Szeged nem ment bele ebbe a csapdába.

— Így október táján mindig gőzerővel dolgozott az apparátus a következő év, vagy öt év költségvetési tervén — máskor.

— Soha ilyen laza hónapunk nem volt az október, mint most. Semmiféle segítséget nem tudunk adni az önkormányzatnak a jövő évi költségvetés elkészítéséhez, hiszen hiányoznak a gazdálkodást meghatározó törvények. De még a működési kör is bizonytalan, vagyis nemcsak azt nem lehet tudni, mennyi pénz lesz,

dezzék saját vállalataik hiányzó pénzét. Igen ám, de miből? A közlekedési vállalat, a vízmű, a városgazdál-

javasoljuk az önkormányzatnak, kérjen vissza az államtól

a város pénzéből.

— Milyen pénzéből?

— Az idén az 1988-ban, azaz két évvel ezelőtt befizetett személyi jövedelemadókból gazdálkodtunk. Mindenki tudja, hogy ez a pénz az idén már nem annyi, mint két éve volt. Stabilitás gazdaságban talán megengedhető, hogy az állam két évig használja az adókból befolyó városi pénzeket, és aztán visszacsorgassa. De itt? Amikor hetenként mennek föl az árak? Az infláció okozta különbözetet vissza kell kérni.

— Rendelkeznek-e valami globális számmal: mennyi pénzt fizet Szeged az államkasszába? És mekkora a városi költségvetési összeg?

— Hozzávetőlegesen 40 milliárd forintot. És 4,5 mil-

liárdból gazdálkodik a város. Elég elképesztő, nem? Mindazonáltal, el tudom képzelni, hogy tisztességesen megélnék akkor is, ha ez a 40 milliárd továbbra is az állami költségvetésé lenne; abban az esetben, ha az állítólag készülő önkormányzati törvények lehetővé tennék a város teljes körű javaival való gazdálkodást.

— Ez valószínűtlen; a kormány szívesen hivatkozik a hátrányos helyzetű, előnytelen adottságú településekre melyeknek költségvetési támogatásra van szükségük.

— Tessék ránézni egy Amerika-térképre, meg lehet figyelni, hol laknak az emberek, és hol nem. A prérin nem építenek nagyvárosokat.

A természeti környezet és a piac alakítja a településviszonyokat

és nem a lakosságra erőszakolt, folyton változó kormányzandékok. Vagyis, meg kellene adni a városoknak a jogot, hogy a javaikkal gazdálkodhassanak, és úgy adóztatni, hogy a jó adottságú települések élvezhessék az előnyeiket.

— Néhány vezérszót mondok, úgy is kifejezhetném, bajgókat. Arra kérem, röviden válaszolja, mit tett a tanács a bajok múlása érdekében. A városi lakosság elöregedése, romló szociális viszonyok; a legrégibb lakótelepek állapota, a felújítás kényszere, lakáshelyzet; hajléktalanok; közbiztonság; idegenforgalmi, kereskedelmi haszon — amit képtelen a város beforgatni, mert más kasszába megy.

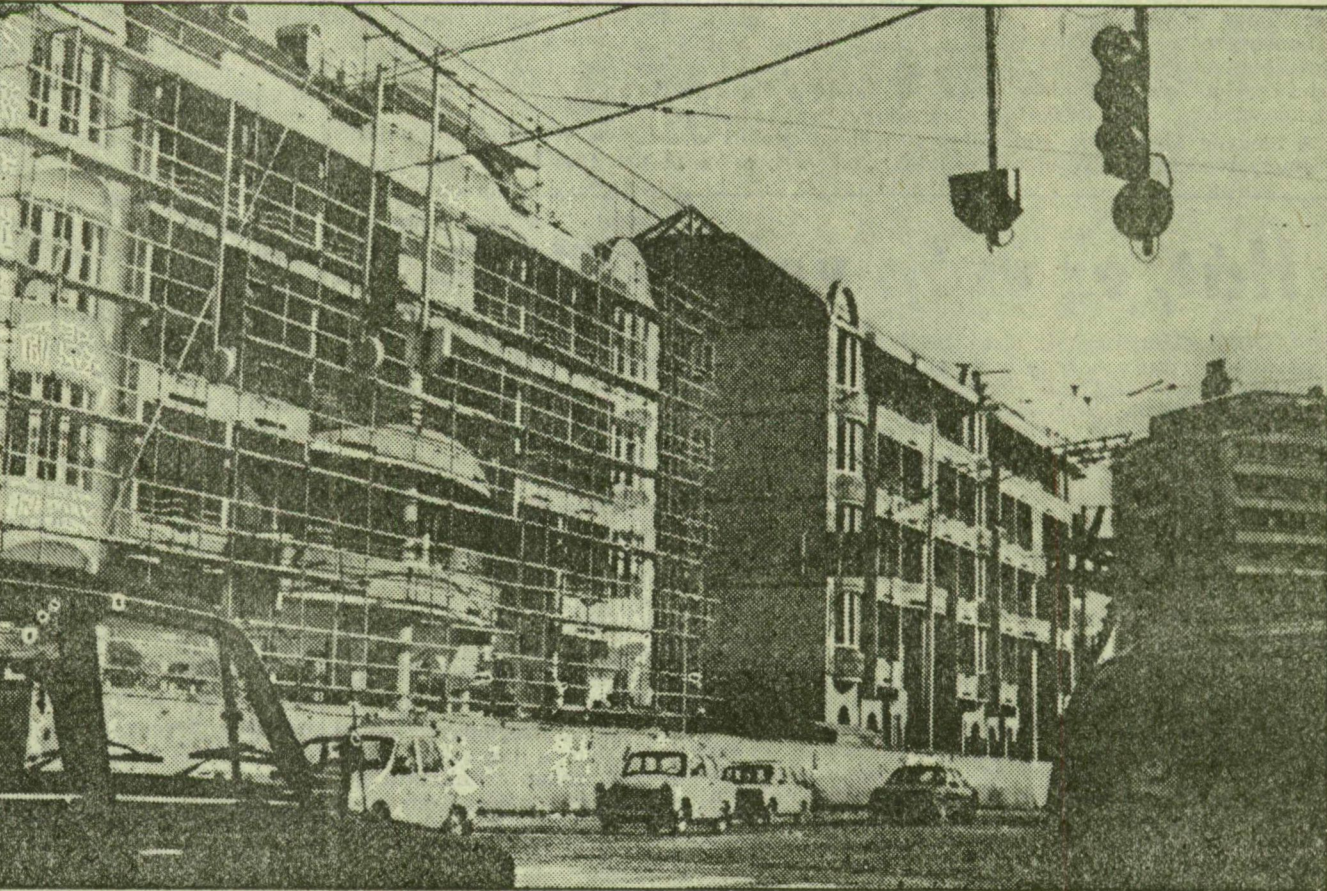
— Mostanában sokat cikkeznek az újságok az ingyenkonyhákrol; a tanács hosszú évek óta működtet ingyenkonyhákat. A szociális ellátatlanság tengerében az új kezdeményezések egy-egy csepp. Az idén 4 milliót el kellett vennünk a szociális segélyalapból, hogy az inges étkészítést továbbra is biztosítani tudjuk a rászorulóknak, intézményeink idős lakóinak. A lakótelepi felújítás ezután lesz a kényszer, eddig bírta a panel. Ekkora földadathoz leg-

alább öt évre előre kellene látni és ütemezni — pénzt és munkát. Lakást annyit építettünk, amennyit az év-rol évre szűkülő anyagi keretek megengedtek. A szegedi hajléktalanokról gondoskodott ez a város. Akik most a figyelem középpontjába kerültek, nem szegediek, más városokból jöttek ide. A közbiztonság? A jelenlegi állapotok országos rendelkezések nyomán álltak elő. Két határ mellett vagyunk, s a határok nyitottak. A szomszédos országokban pedig még a mienknél is rosszabb a gazdasági helyzet. Az idegenforgalom és a kereskedelem ügye a leg hamarabb megoldható — privatizációval. Nem mondom, hogy nem lesznek maffiák, hogy a nagy halak nem kapják be a kicsiket, de azt igen, hogy ezekbe a folyamatokba az önkormányzat nemigen tud beavatkozni, s nem is értelmes beavatkozni. A piac törvényeire számíthatunk.

— Ha megenged egy személyes kérdést is: hol fog dolgozni október 23-a után?

— Február 1-jétől, a tanév második felévéől fizikát és matematikát tanítok a közgazdasági szakközépiskolában.

Sulyok Erzsébet

Somogyi Károlyné felvétele

Egy „áthúzódo beruházás”: lakóház a Tisza Lajos körút és a József Attila sugárút sarkán